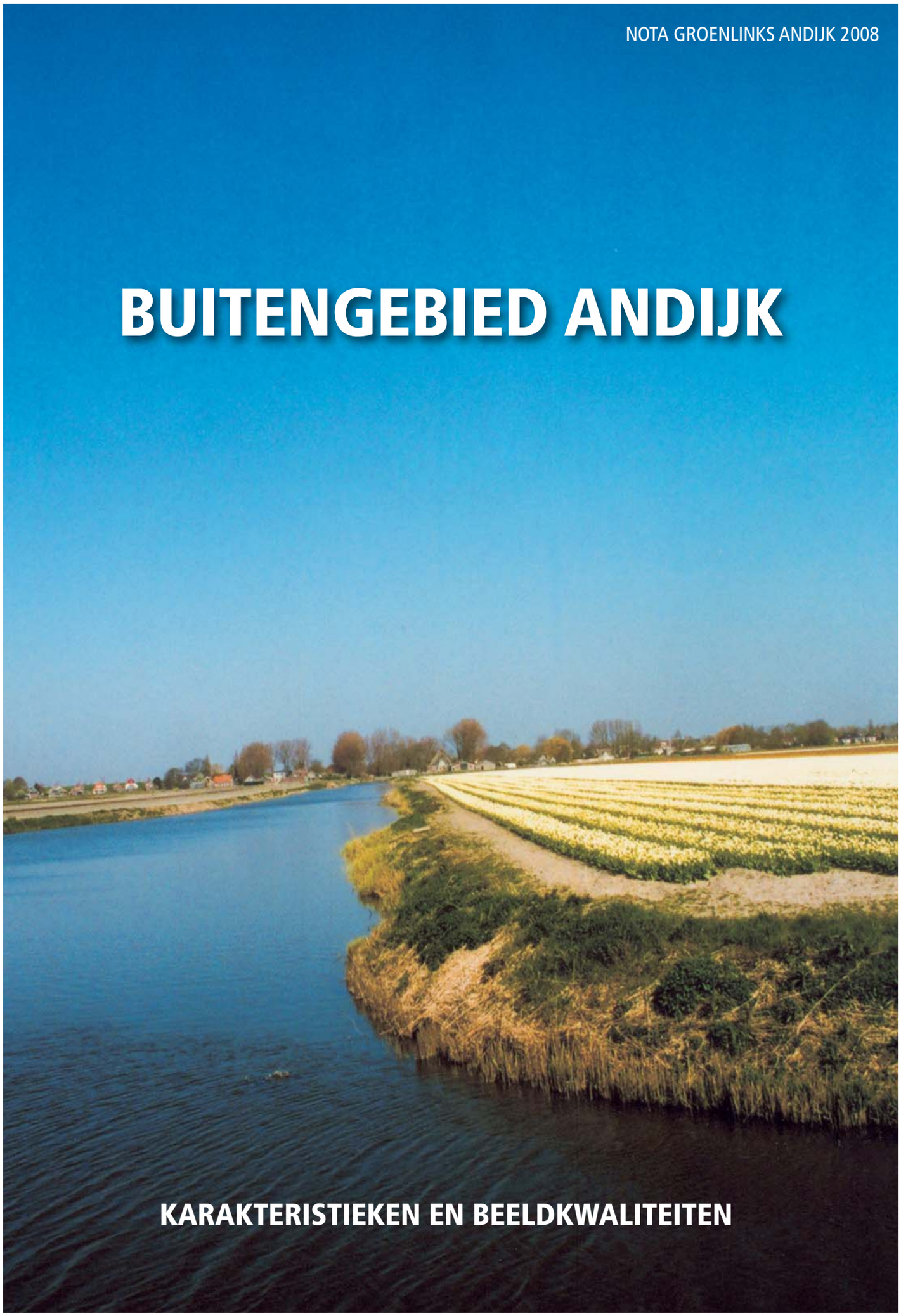
NOTA GROENLINKS ANDIJK 2008

BUITENGEBIED ANDIJK

KARAKTERISTIEKEN EN BEELDKWALITEITEN

POLDERLAND

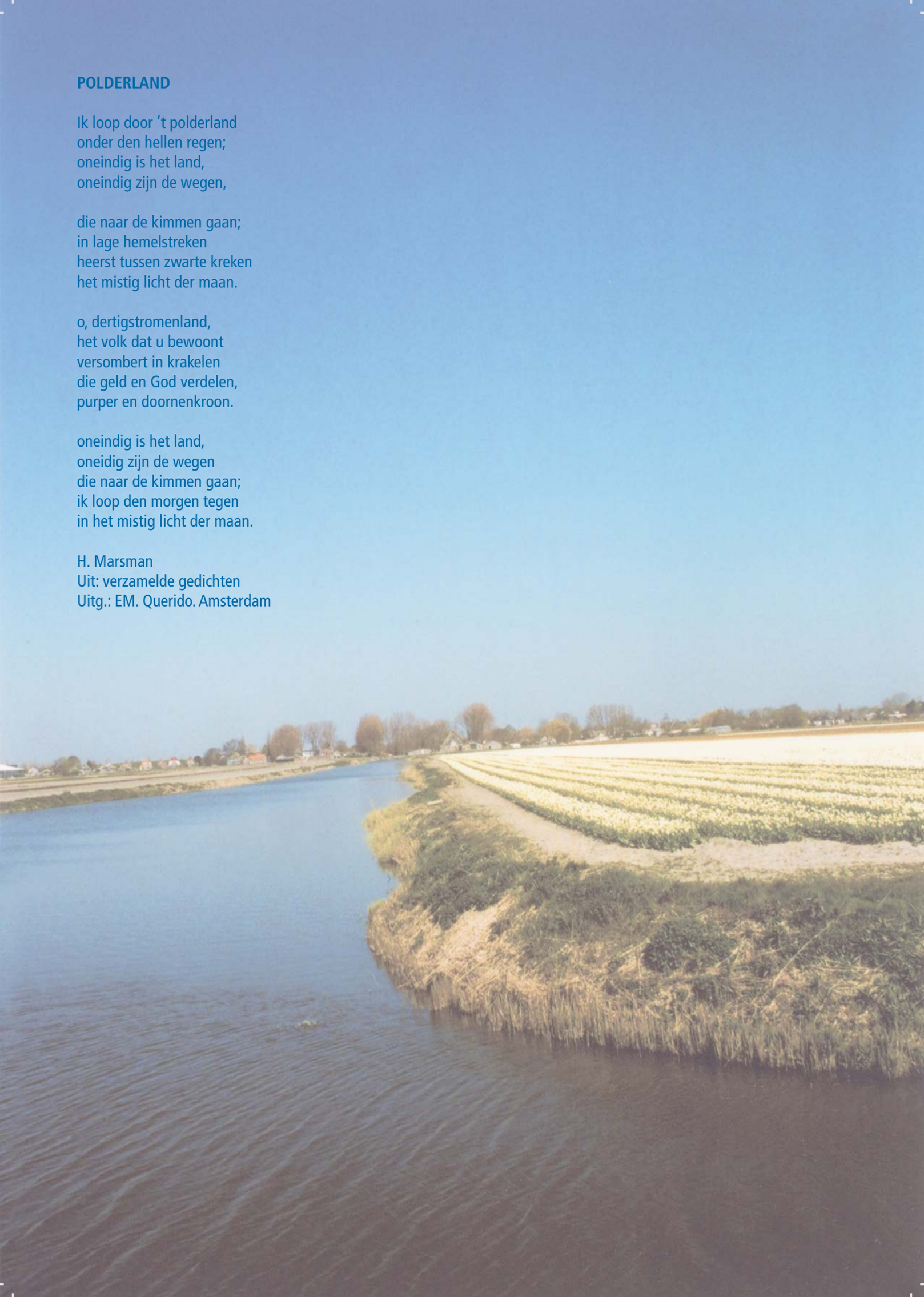
Ik loop door 't polderland
onder den hellen regen;
oneindig is het land,
oneindig zijn de wegen,

die naar de kimmen gaan;
in lage hemelstreken
heerst tussen zwarte kreken
het mistig licht der maan.

o, dertigstromenland,
het volk dat u bewoont
versombert in krakelen
die geld en God verdelen,
purper en doornenkroon.

oneindig is het land,
oneidig zijn de wegen
die naar de kimmen gaan;
ik loop den morgen tegen
in het mistig licht der maan.

H. Marsman
Uit: verzamelde gedichten
Uitg.: EM. Querido. Amsterdam

VOORWOORD

Voorwoord

Fietsend, wandelend of met de auto toerend door het buitengebied van Andijk, zal menigeen, zeker die hier geboren en getogen is, wel eens mijmeren over hoe mooi dit landschap 30 a 40 jaar geleden voor de ruilverkaveling was:
Een wijdse, vlakke vaarpolder, strakke horizonnen en grootse wolkenluchten. Tussen de waterlopen lagen de zwaar te bewerken kleigronden, waar tulpen, bloemkolen en aardappelen 'gebouwd' werden. Vanuit elk willekeurig punt in de polder had je immense uitzichten zo ver het oog reikte naar Andijk, de Oosterdijk, de Streek of Wervershoof, met als herkenningspunten de kerktorens van de Streek en Wervershoof en de watertoren van Hoogkarspel.
Er waren nog geen kassen, grote bedrijfshallen, loodsen of silo's en er reden geen auto's of vrachtwagens, want er waren op de Dijkgraaf Grootweg en de Tolweg na geen polderwegen.
Slechts hier en daar een bouwersboetje, wat struikgewas en het riet langs de sloten staken boven het vlakke land uit. Horizonvervuiling of het dichtslibben van het landschap, die begrippen bestonden toen nog niet:

Het landschap was groots en van een indrukwekkende en vanzelfsprekende schoonheid. Eeuwenlang was dit het land, waar de tuinders met eenvoudig gereedschap het land bewerkt , de bollen gepoot , de bloemkolen gedekt en gesneden en de aardappelen gerooid hadden. Het was er vaak eenzaam en stil, slechts wat op fladderende eenden, de wind en regen of het getjoek van een motorschuit, er werd niet veel gepraat, het werk was zwaar en het landschap sprak.

In zeer korte tijd is dit landschap enorm veranderd en veel van de schoonheid verloren gegaan. Beetje bij beetje slibde het jaar in jaar uit door kassen en bedrijfsgebouwen dicht, de wijdsheid kromp in en door de komst van de polderwegen, die ieder jaar drukker werden, verdween de rust en de stilte.

Maar gelukkig niet overal. Er zijn nog elementen bewaard gebleven. Zo hier en daar zie je nog resten van hoe het vroeger was en heeft het gebied ook nieuwe landschappelijke kwaliteiten gekregen. Ook dit gebied heeft zijn eigen karakter en schoonheid. Deze karakteristieken en beeldkwaliteiten zijn zeldzaam en kwetsbaar en voor velen van ons wellicht zo gewoon en vanzelfsprekend, dat de schoonheid er niet meer van opgemerkt wordt. Met dit fotodocument willen wij u een impressie en een opsomming geven van de kwaliteiten van het gebied, die in onze ogen beschermd of juist gestimuleerd moeten worden, zoals bijvoorbeeld beplanting om de grote bedrijfsgebouwen heen. Volledigheid is niet ons doel geweest. We hebben 7 hoofd landschapskarakteristieken/ beeldkwaliteiten onderscheiden. Wij hopen dat dit document een aanzet zal geven tot een specifiek **beeldkwaliteitsplan** voor ons buitengebied.

Ten slotte: Deze foto's zijn genomen, op een enkele uitzondering na, binnen het gebied van het bestemmingsplan buitengebied 2003 van Andijk (zie bijlagen).Sommige foto's vallen iets buiten het betreffende gebied, maar geven zo duidelijk het karakteristieke van het landschap van de polder weer, dat we besloten hebben deze toch op te nemen. De foto's zijn genummerd, in een bijgevoegde lijst kunt u lezen wanneer en waar de foto's genomen zijn (zie hiervoor ook de bijlagen). De foto's zijn geordend naar de 7 hoofdkarakteristieken, per onderdeel komen de deelkwaliteiten aan bod.

Het Noord Hollandse landschap kent zijn duinen, weilanden met koeien en tulpenvelden: Traditionele Hollandse landschappen. Onze Westfriese kleipolder heeft met zijn vele waterlopen, rechte wegen, eeuwenoude tuinbouw productie, zaadteelt en fruitteelt een geheel eigen karakter. Daar mogen we trots op zijn en dat verdient bescherming.

Andijk, 4 november 2008
Auteur: Ria Manshanden
Fractie GroenLinks: Dirk Kwantes, Ria Manshanden

I N H O U D

Inhoud

1 Eeuwenoude sloten in uniek fijnmazig ruitpatroon, foto's 1a t/m 1g

2 Eeuwenoude vollegronds tuinbouwcultuur, foto's 2a t/m 2i

3 Oost-west zichtlijnen door oost-west bebouwingspatronen langs rechte polderwegen, foto's 3a t/m 3c

4 Groen ingerichte noord-zuid lopende polderwegen; groene scheggen met fietspaden, foto's 4a t/m 4c

5 De kwetsbare gebieden, foto's 5a t/m 5c

6 Erfbeplanting, foto's 6a t/m 6c

7 Landschapselementen, foto 7a

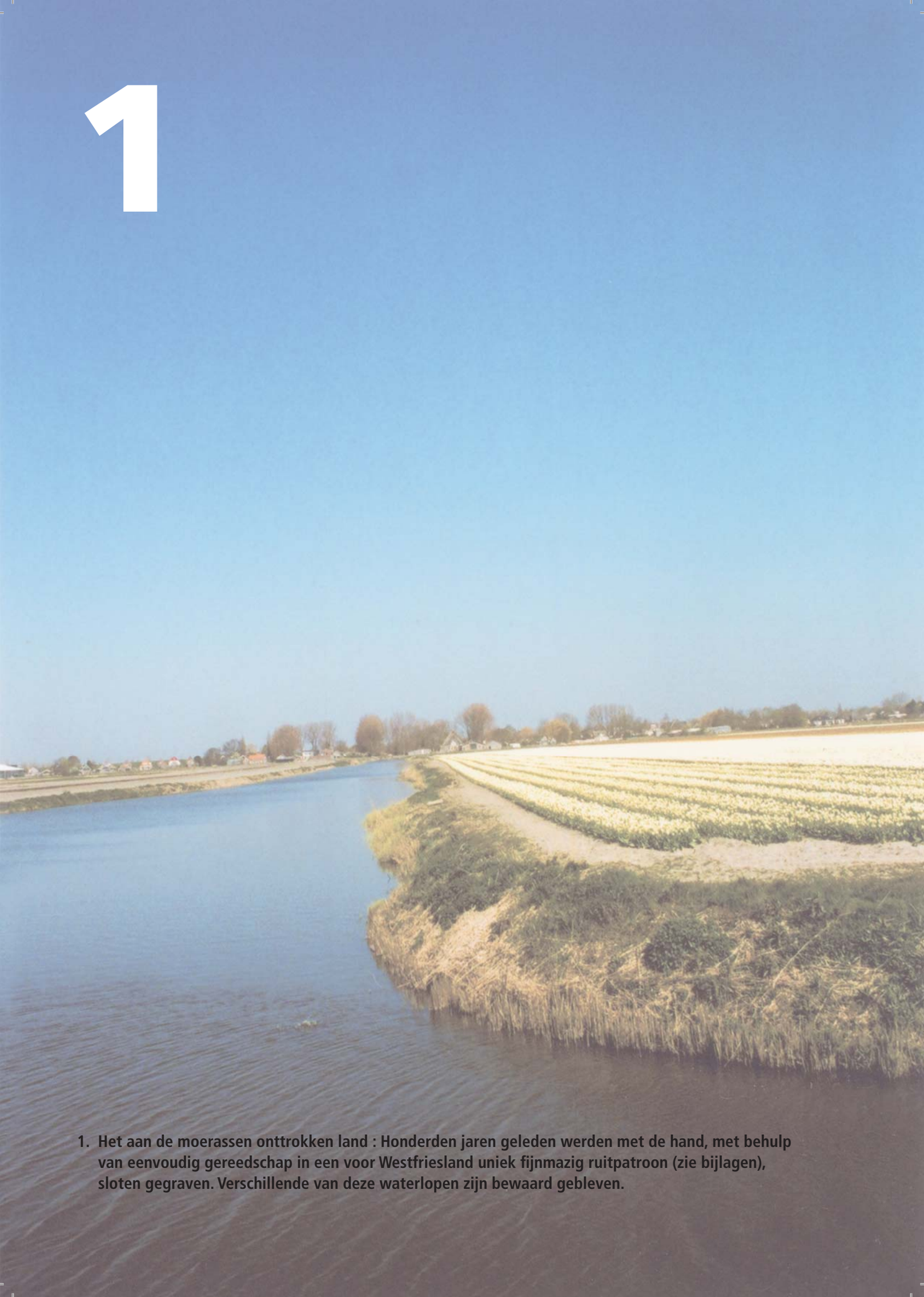
8 Aanbevelingen GroenLinks t.a.v. het landschap van het buitengebied Andijk

9 Bijlagen: Fotolijst, kaart van het betreffende gebied en fragment van een kaart uit 1682 van de Uitwaterende Sluizen

Geraadpleegde bronnen:

Bestemmingsplan buitengebied 2003 van Andijk
Beeldkwaliteitsplan Andijk sept. 2004
'Geschiedenis van den polder Het Grootslag' 1946
Jaarverslag Stichting Welstandzorg 2006 - Andijk

1

1. Het aan de moerassen onttrokken land : Honderden jaren geleden werden met de hand, met behulp van eenvoudig gereedschap in een voor Westfriesland uniek fijnmazig ruitpatroon (zie bijlagen), sloten gegraven. Verschillende van deze waterlopen zijn bewaard gebleven.

1a Op sommige plaatsen tussen het water het zeer lage land, hier met zicht op de Streek.

1b Een sloot met karakteristieke meanderende vormen, door de eeuwen heen zo ontstaan.

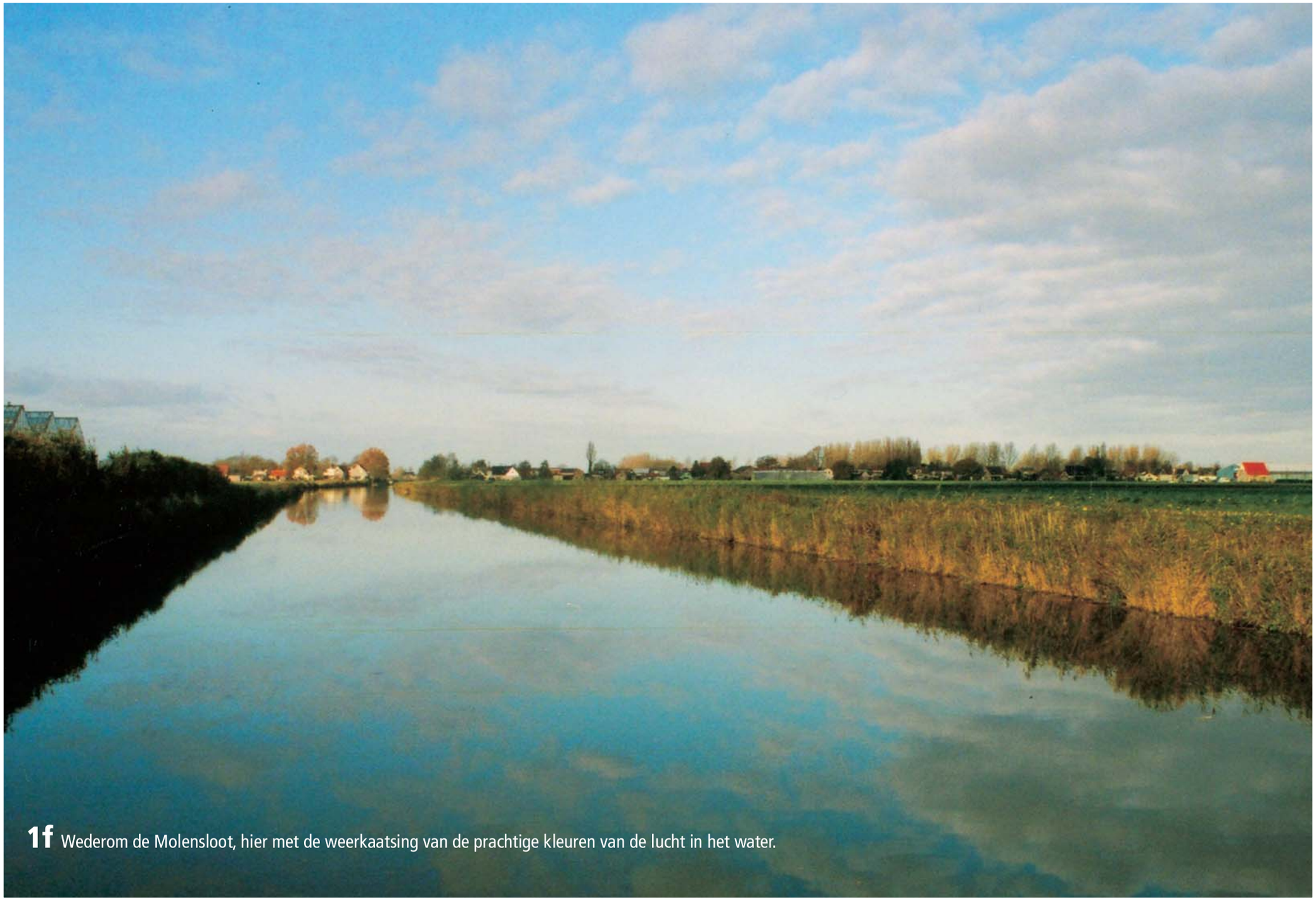
1c De noord-zuid lopende sloten creeren dito zichtlijnen. Hier met zicht op de Kleingouw in noordelijke richting.

1d ..... en hier met zicht op de Streek in zuidelijke richting.

1e De Molensloot is het indrukwekkends, hier met karakteristieke rietkraag langs de oever.

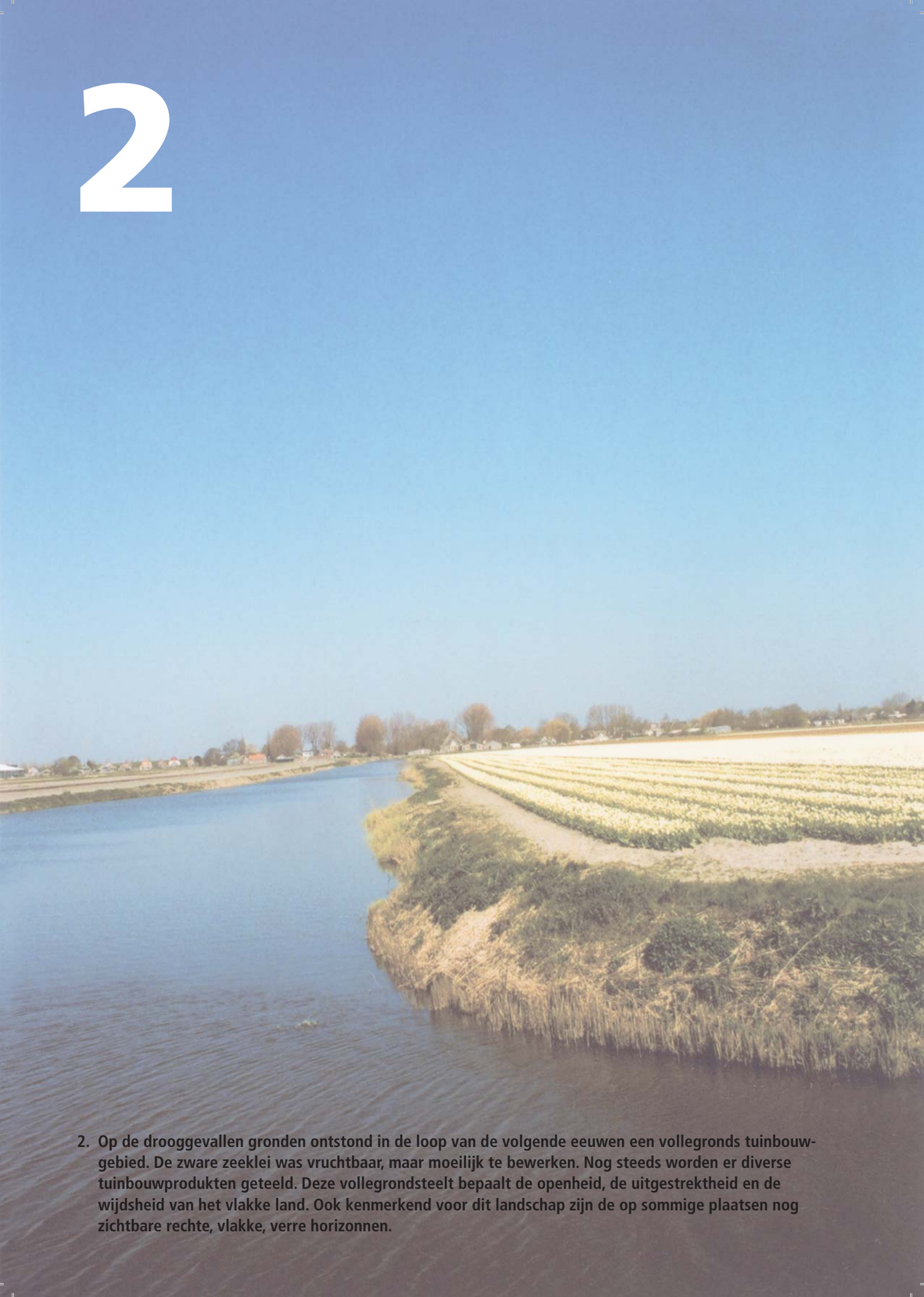

1f Wederom de Molensloot, hier met de weerkaatsing van de prachtige kleuren van de lucht in het water.

1g Een smalle greppel met rietkragen door de weilanden, met in de verte langs de horizon zicht op koeien en de Oosterdijk.

2

2. Op de drooggevallen gronden ontstond in de loop van de volgende eeuwen een vollegronds tuinbouwgebied. De zware zeeklei was vruchtbaar, maar moeilijk te bewerken. Nog steeds worden er diverse tuinbouwprodukten geteeld. Deze vollegrondsteelt bepaalt de openheid, de uitgestrektheid en de wijdsheid van het vlakke land. Ook kenmerkend voor dit landschap zijn de op sommige plaatsen nog zichtbare rechte, vlakke, verre horizonnen.

2a Net bewerkte nog kale kleigrond in het voorjaar.

2b Braakliggend terrein in de avondzon, met evenwijdig getrokken ruggen voor het poten van aardappelen.

2c Tulpenvelden, vlak achter het lint. Karakteristiek zijn de evenwijdige lijnen en vormen van de kleurige bedden in het vlakke land.

2d Pioenvelden met groen en bruinrood gebladerte in mei. Aan de horizon in het noorden een windmolen en Andijk.

2e Aardappelvelden, met zicht op Wervershoof.

2f Uitgestrekte bloemkoolvelden in juni, karakteristiek zijn de kaarsrechte lijnen naar de verre rechte einder in het oosten: De Veilingweg.

2g Het zicht voert ons hier via de Melksloot en de tuinbouwgronden naar de horizon in het zuiden: De Streek.

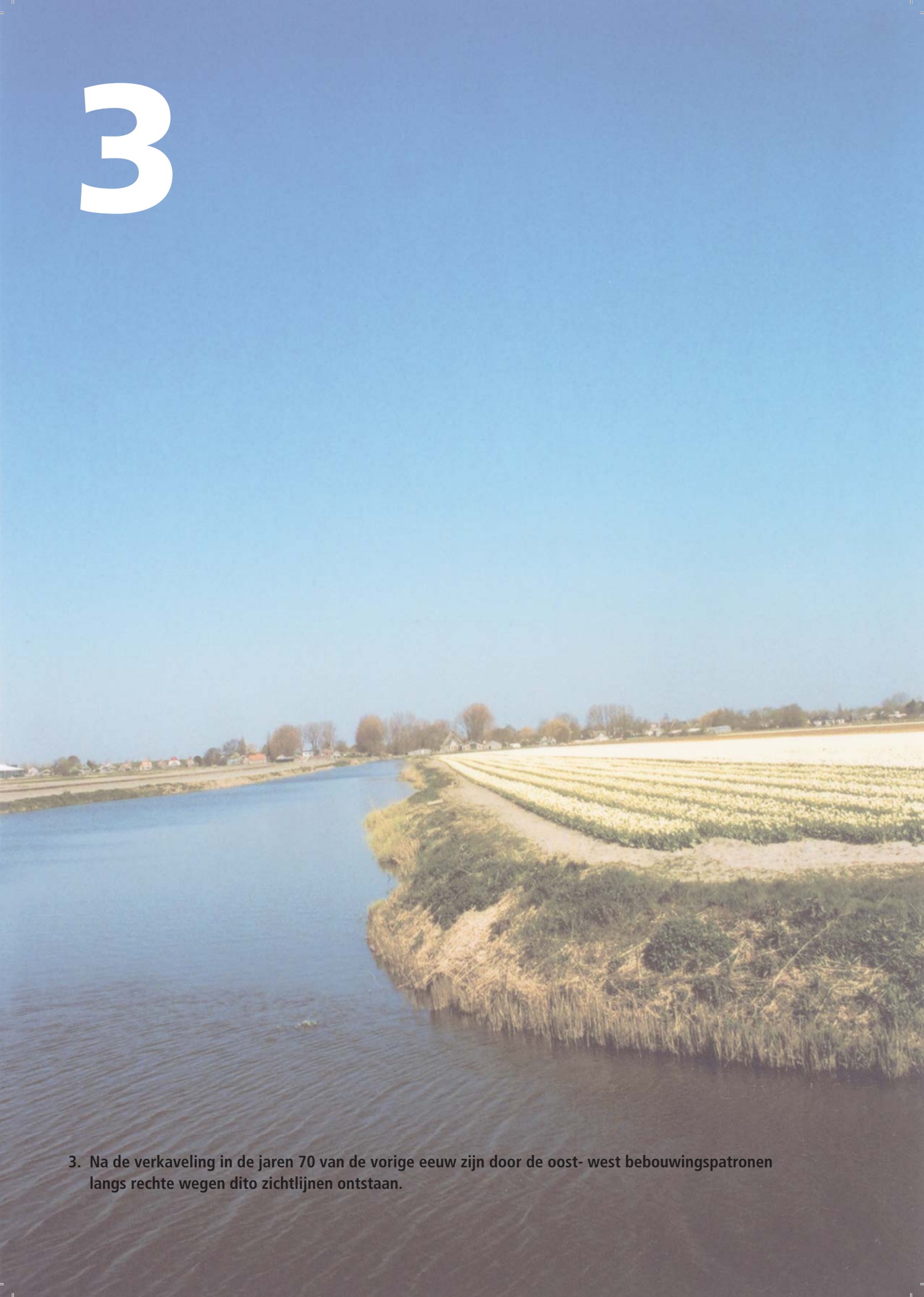

2h En hier een vergezicht naar het noorden via bloemkoolstrukken in de winter. Op de achtergrond de Weelen.

2i Spinazievelden in karakteristieke evenwijdig aan elkaar getrokken vormen en lijnen, waardoor prachtige lichtgroene vlakken als uitgestrekte tapijten ontstaan.

3

3. Na de verkaveling in de jaren 70 van de vorige eeuw zijn door de oost- west bebouwingspatronen langs rechte wegen dito zichtlijnen ontstaan.

3a Doorzicht langs de Dijkgraaf Grootweg naar het westen toe.

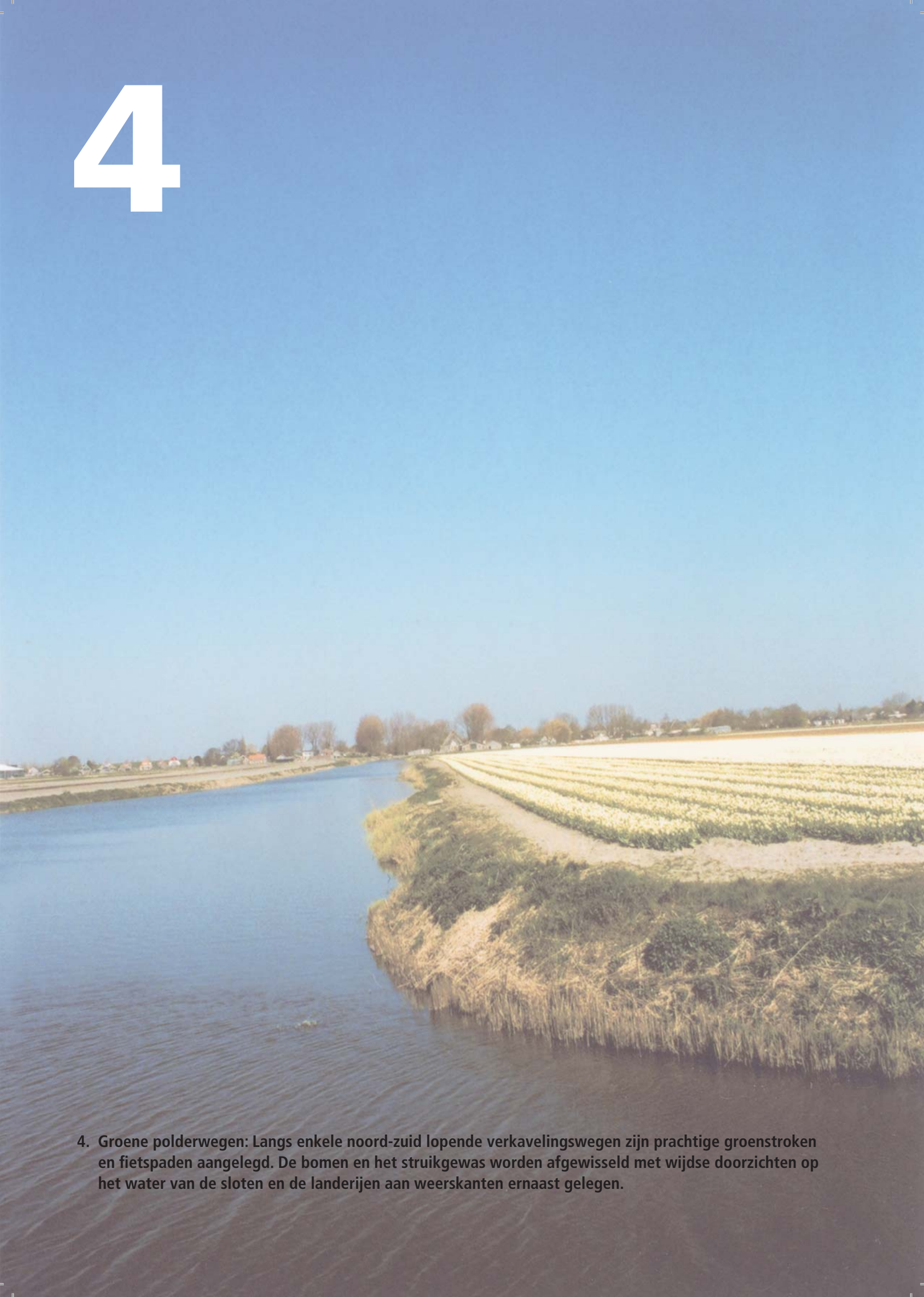

3b Doorzicht langs de Dijkgraaf Grootweg naar de Veilingweg in het oosten toe, met in de verte de Oosterdijk. Op de voorgrond jonge bloemkoolplantjes.

3c Wederom een doorzicht langs de Dijkgraaf Grootweg naar het oosten toe, met grotere bloemkoolplanten op de voorgrond.

4

4. **Groene polderwegen: Langs enkele noord-zuid lopende verkavelingswegen zijn prachtige groenstroken en fietspaden aangelegd. De bomen en het struikgewas worden afgewisseld met wijdse doorzichten op het water van de sloten en de landerijen aan weerskanten ernaast gelegen.**

4a De Dijkgraaf Grootweg met doorzicht tussen de bomen.

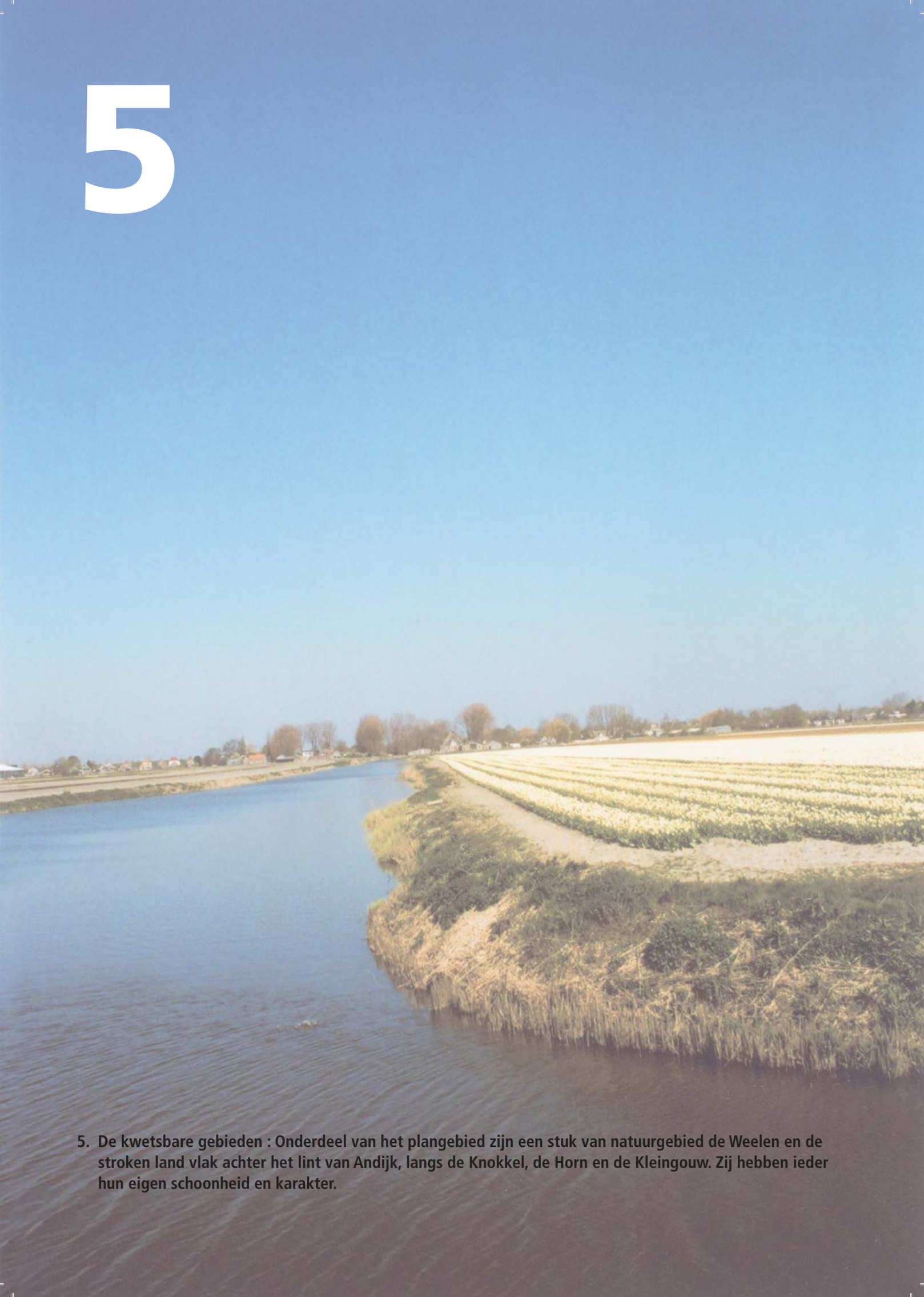

4b Boterbloemen en fluitekruid in de brede bermen langs het fietspad van de Dijkgraaf Grootweg

4c Door de afwisseling van bomen, struikgewas en open stukken, hier langs de Veilingweg, ontstaan doorzichten over sloten en landerijen.

5

5. De kwetsbare gebieden : Onderdeel van het plangebied zijn een stuk van natuurgebied de Weelen en de stroken land vlak achter het lint van Andijk, langs de Knokkel, de Horn en de Kleingouw. Zij hebben ieder hun eigen schoonheid en karakter.

5a Lucht en water en het lage land in natuurgebied de Weelen. De rustige sfeer en soms nog echte stilte en nachtelijke duisternis zijn zeer zeldzame en kwetsbare karaktereigenschappen van dit gebied.

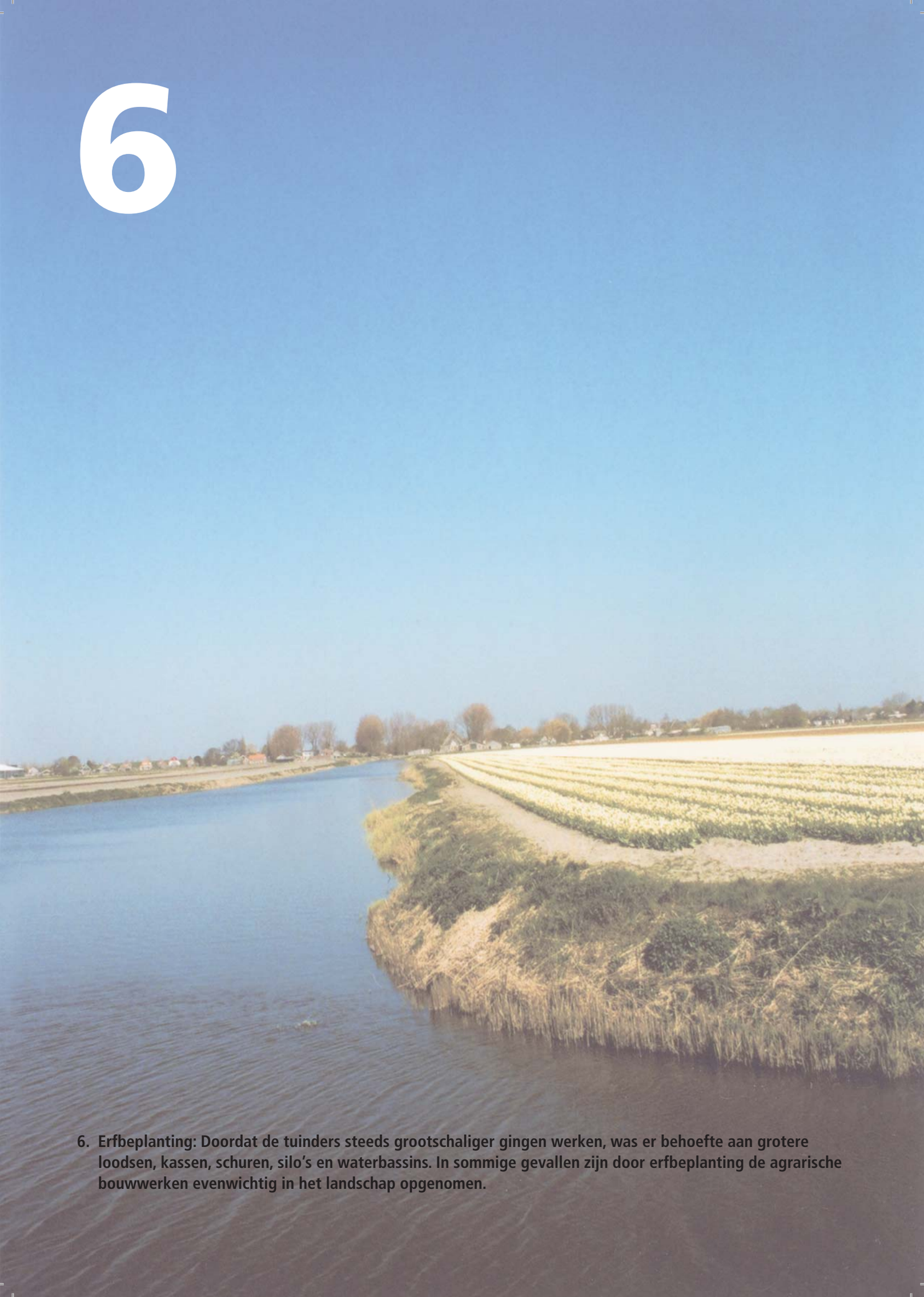

5b Weiland met schapen in natuurgebied de Weelen. De diversiteit van de verschillende planten en dieren soorten in dit gebied is ook een kwaliteit, die gekoesterd en beschermd dient te worden.

5c Kleurig tulpenveld en sloot met plantenrijke oever in kwetsbaar gebied, voor de bewoners van het lint een prachtig uitzicht over het vlakke, open land.

6

6. Erfbeplanting: Doordat de tuinders steeds grootschaliger gingen werken, was er behoefte aan grotere loodsen, kassen, schuren, silo's en waterbassins. In sommige gevallen zijn door erfbeplanting de agrarische bouwwerken evenwichtig in het landschap opgenomen.

6a Hier een voorbeeld hoe inheemse bomen, in dit geval populieren, geplant om woonhuis en schuren, een toegevoegde waarde voor het landschap hebben.

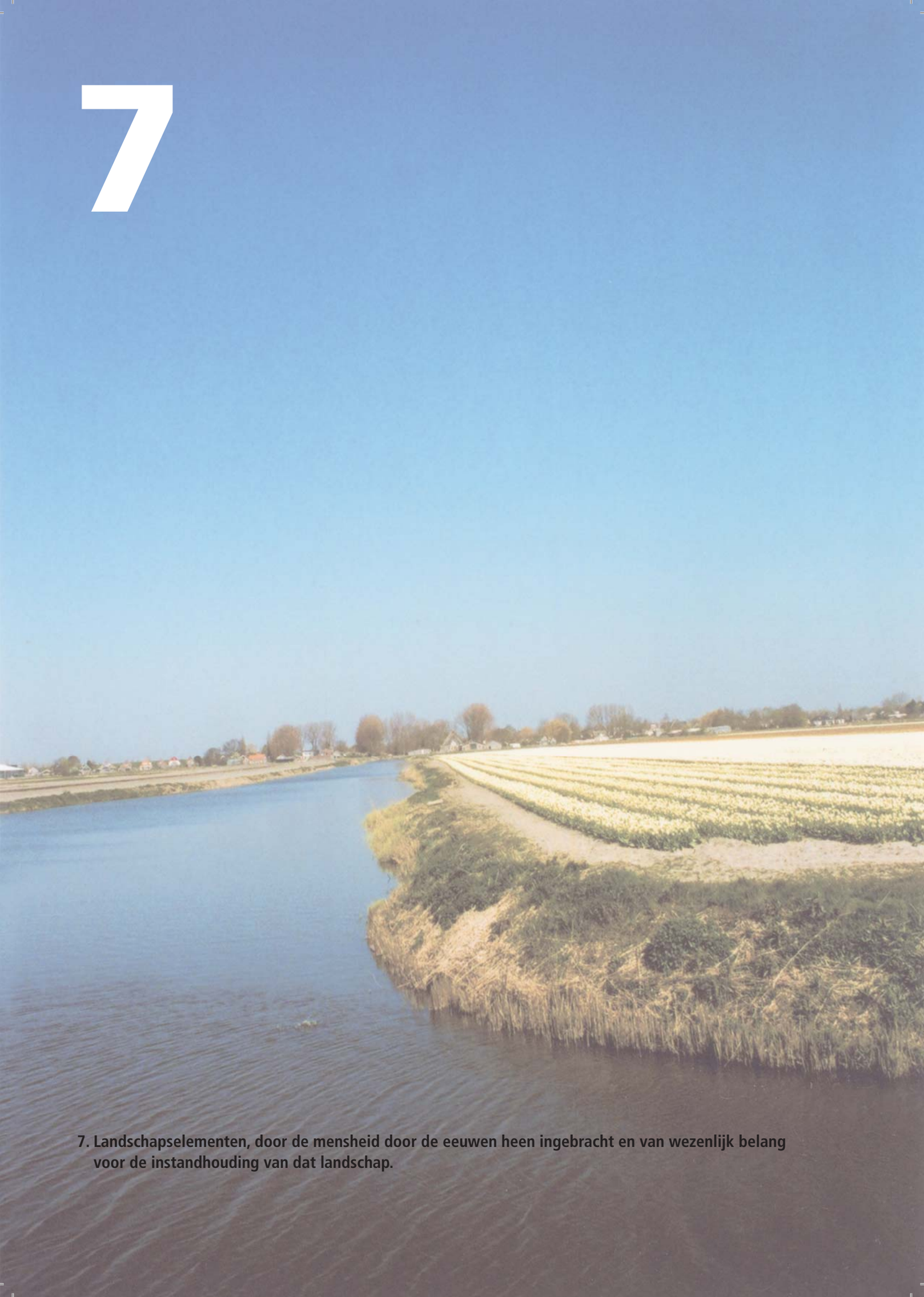

6b Verloren verten, verdwenen horizon…
Met erf beplanting langs de kassen of bijvoorbeeld een ander kleurgebruik van de bedrijfsgebouwen kan de beeldkwaliteit verbeterd worden

6c Ook verdichting van het vlakke open landschap zou qua beeldkwaliteit een stuk verbeterd kunnen worden door erfbeplanting.

7

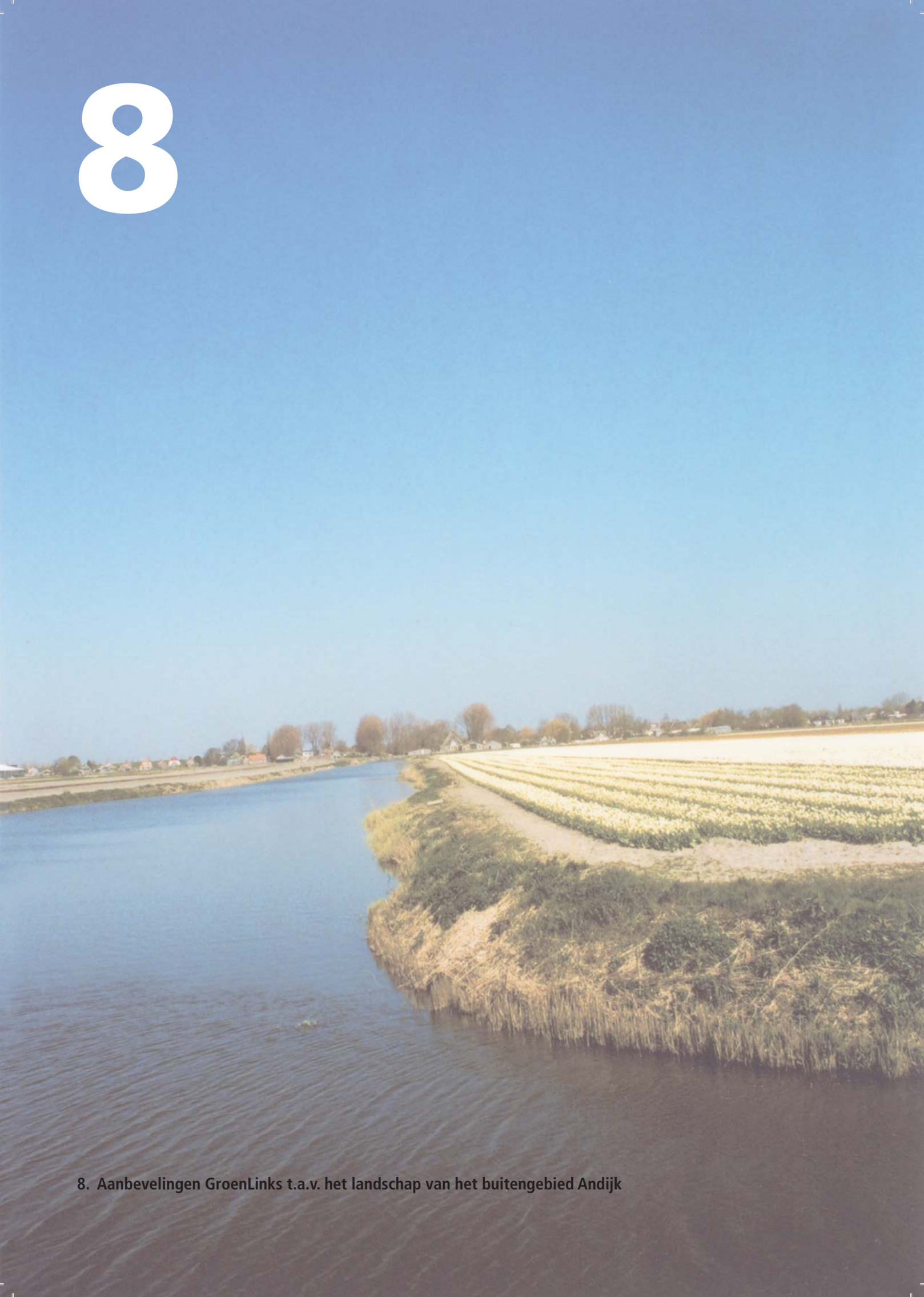

7. Landschapselementen, door de mensheid door de eeuwen heen ingebracht en van wezenlijk belang voor de instandhouding van dat landschap.

7a Hier met stuw in de Kerkesloot, die de verschillende waterstanden regelt.

8

8. Aanbevelingen GroenLinks t.a.v. het landschap van het buitengebied Andijk

AANBEVELINGEN

Aanbevelingen

1 Allereerst bevelen wij in zijn algemeenheid aan de karakteristieken en beeldkwaliteiten, zoals wij die in dit document verwoord en in beeld hebben gebracht, te koesteren en te beschermen.

2 Daarbij dient te worden opgemerkt, dat als het om beeldkwaliteit en landschap in ons buitengebied gaat, niet alleen de nog bestaande karakteristieken en beeldkwaliteiten van het gebied beschermd moeten worden, maar dat ook eens kritisch naar de bedrijfsgebouwen(loodsen, kassen, silo's en waterbassins) gekeken wordt.

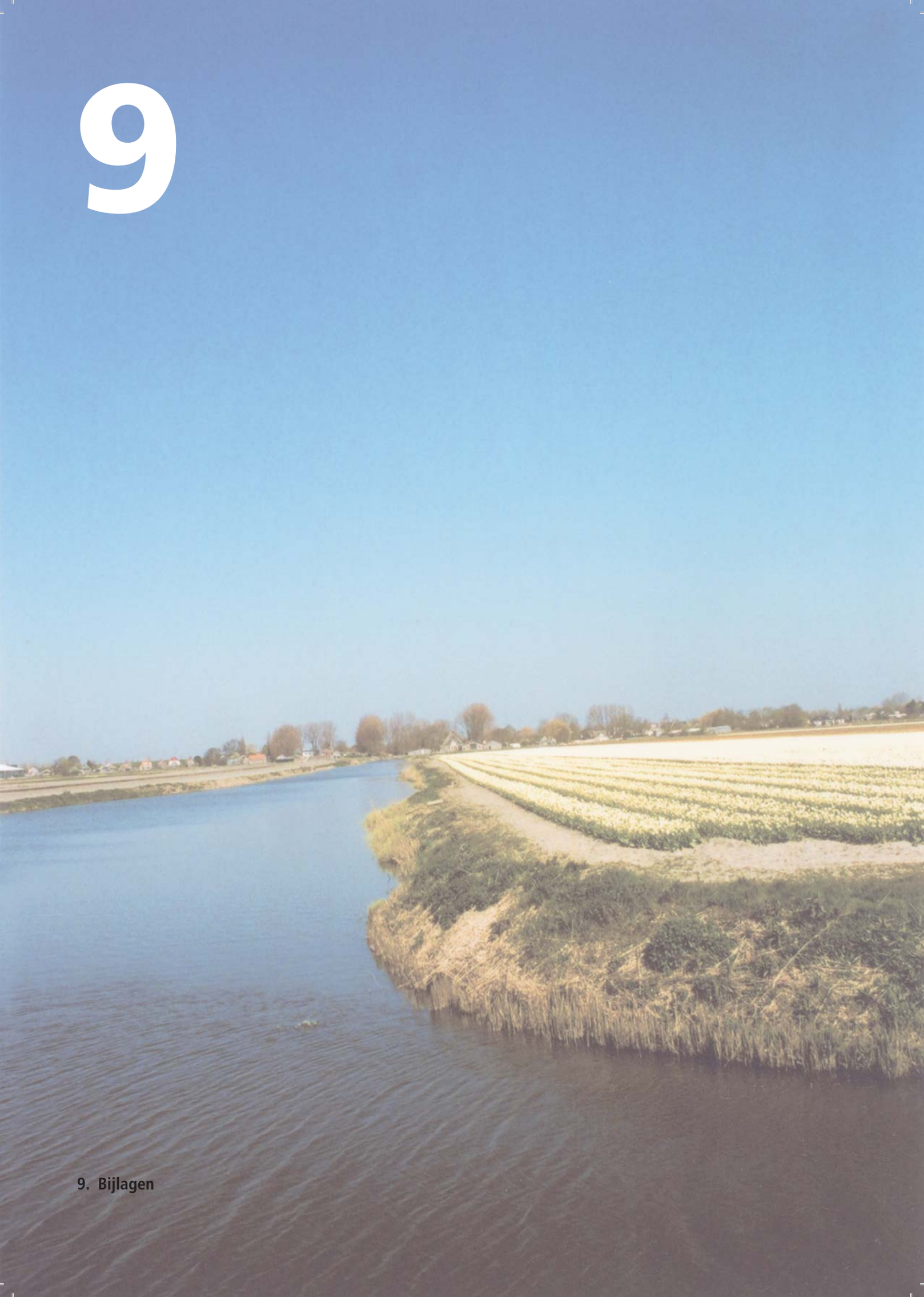
3 Wij pleiten daarom, samen met de Stichting Welstandzorg Noord- Holland, zeker bij toekomstige nieuwbouw, voor het maken van een samenhangend plan voor woonhuis, erf en alle agrarische bouwwerken daarbij behorend (zie jaarverslag Stichting Welstandzorg 2006). Dit plan zou tot stand kunnen komen met medewerking van een landschapsarchitect.

4 Om dit samenhangende plan te kunnen toetsen dienen criteria t.a.v. de inrichting opgesteld te worden.
Deze criteria kunnen zich richten op de volgende elementen:
- Vormgeving, materiaal en kleurgebruik.
- Compositie: Waar staat wat en afstanden tot b.v. de openbare weg.
- Het gebruik van erfbeplanting rondom agrarische bebouwing.
- De relatie van woonhuis, erf en de agrarische bebouwing met de omringende landerijen.
- Een samenhangend verband tussen de 4 elementen hierboven genoemd.

5 Van groot belang hierbij blijft dat de gemeente de bestaande regelgeving van het bestemmingsplan buitengebied, ook m.b.t. agrarische bouwwerken, strikt handhaaft.

6 Tenslotte: Wij begrijpen heel goed dat bescherming van het landschap moeilijk in regelgeving te vatten is, zeker bij dit cultuurlandschap, wat voortdurend in beweging is. Maar.....verandering hoeft niet te betekenen dat waarden verloren gaan, of dat het landschap verrommelt of lelijker wordt.
We kunnen ondernemers op zijn minst stimuleren, motiveren en inspireren landschappelijk verantwoord te ondernemen.

9

9. Bijlagen

FOTOLIJST

Fotolijst

1a Vanuit Andijk zuidkant de Gouw, tussen de Dijkgraaf Grootweg en de Kadijkweg, juni 2008
1b Vanaf Gedeputeerde Laanweg zuidkant Heurdingensloot, mei 2008
1c Vanaf Gedeputeerde Laanweg noordkant Kerksloot, april 2008
1d Vanaf Cornelis Kuinweg zuidkant Melksloot, mei 2008
1e Vanaf Gedeputeerde Laanweg zuidkant Molensloot, mei 2008
1f Vanaf Gedeputeerde Laanweg noordkant Molensloot, november 2007
1g Greppel noordkant Elzenburg, juni 2008

2a Noordkant kant Cornelis Kuinweg (?), mei 2008
2b Oostkant Gerrit de Vriesweg, tussen Gedeputeerde Laanweg en de Vleetweg, mei 2008
2c Noordkant Gedeputeerde Laanweg, tussen Driehuizen en Kadijkweg, mei 2008
2d Noordkant Cornelis Kuinweg, tussen Gerrit de Vriesweg en Dijkgraaf Grootweg, mei 2008
2e Hoek Gedeputeerde Laanweg en Kadijkweg, juli 2008
2f Oostkant Dijkgraaf Grootweg, tussen de Vleetweg en de Grootslagweg, juli 2008
2g Zuidkant Melksloot, vanaf Cornelis Kuinweg, mei 2008
2h Noordkant de Gouw ten westen van de Driehuizen, januari 2008
2i Oostkant Kadijkweg, tussen De Grootslagweg en de Gouw, juli 2008

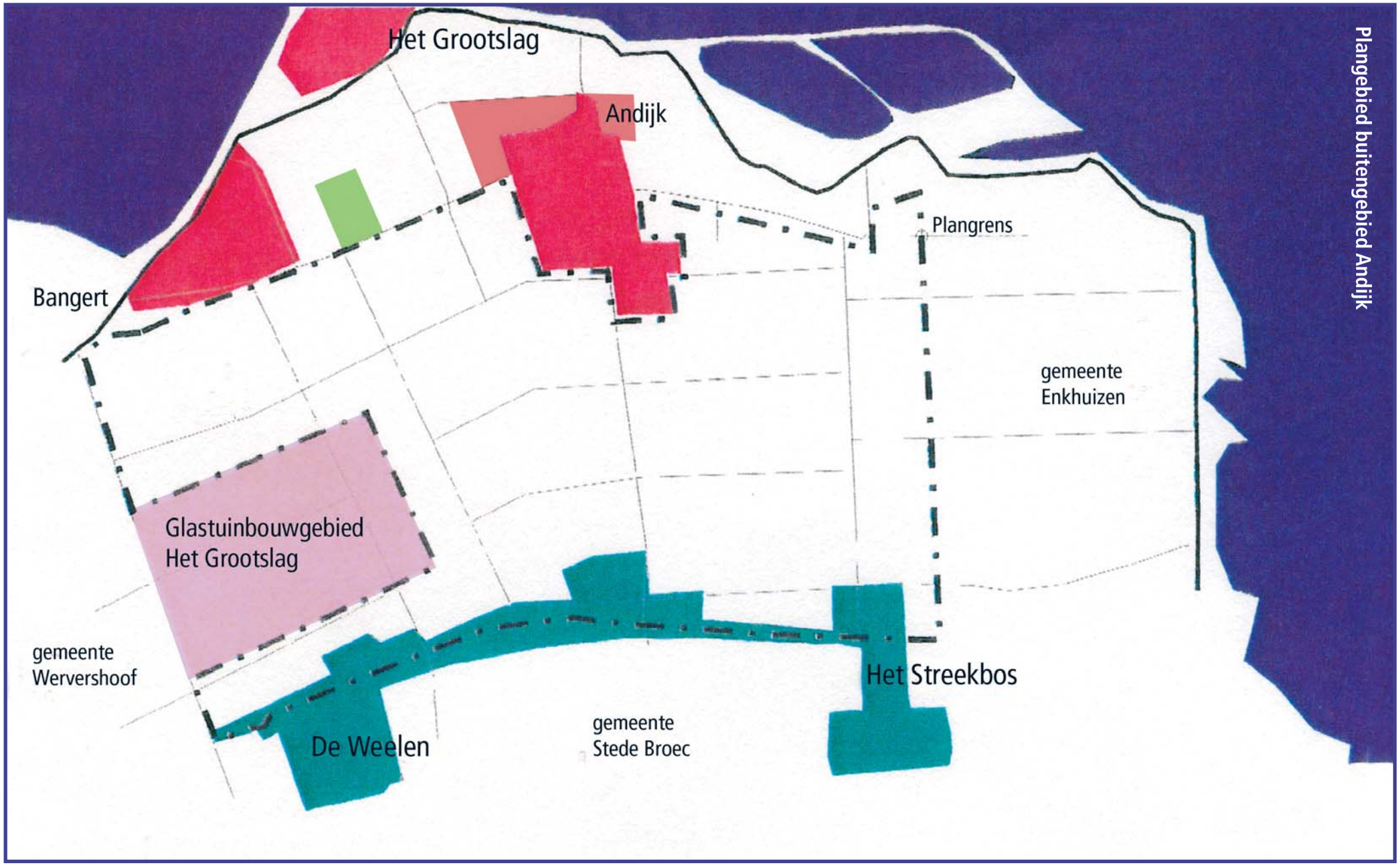
3a Westkant Dijkgraaf Grootweg, nabij de kruising met de Vleetweg, juni 2008
3b Oostkant Dijkgraaf Grootweg, tussen Vleetweg en de Cornels Kuinweg, juli 2008
3c Oostkant Dijkgraaf Grootweg, tussen Grootslagweg en de Vleetweg, juli 2008

4a Dijkgraaf Grootweg, tussen de Haling en de Vleetweg, juli 2008
4b Dijkgraaf Grootweg, tussen Cornelis Kuinweg en Gedeputeerde Laanweg, mei 2008
4c Veilingweg, tussen Cornelis Kuinweg en Gedeputeerde Laanweg, mei 2008

5a De Weelen, wandelpad ten westen van de Kadijkweg, september 2007
5b De weelen, weiland ten westen van de Kadijkweg, september 2007
5c Noordkant Gedeputeerde Laanweg, tussen Driehuizen en Kadijkweg, mei 2008

6a Vanaf de Veilingweg de Vleetweg, maart 2007
6b Noordkant Kathoeksloot, vanaf de Vleetweg, mei 2008
6c Noordhoek Vleetweg, Gerrit de Vriesweg, mei 2008

7a Kerkesloot, noordkant Elzenburg, juni 2008

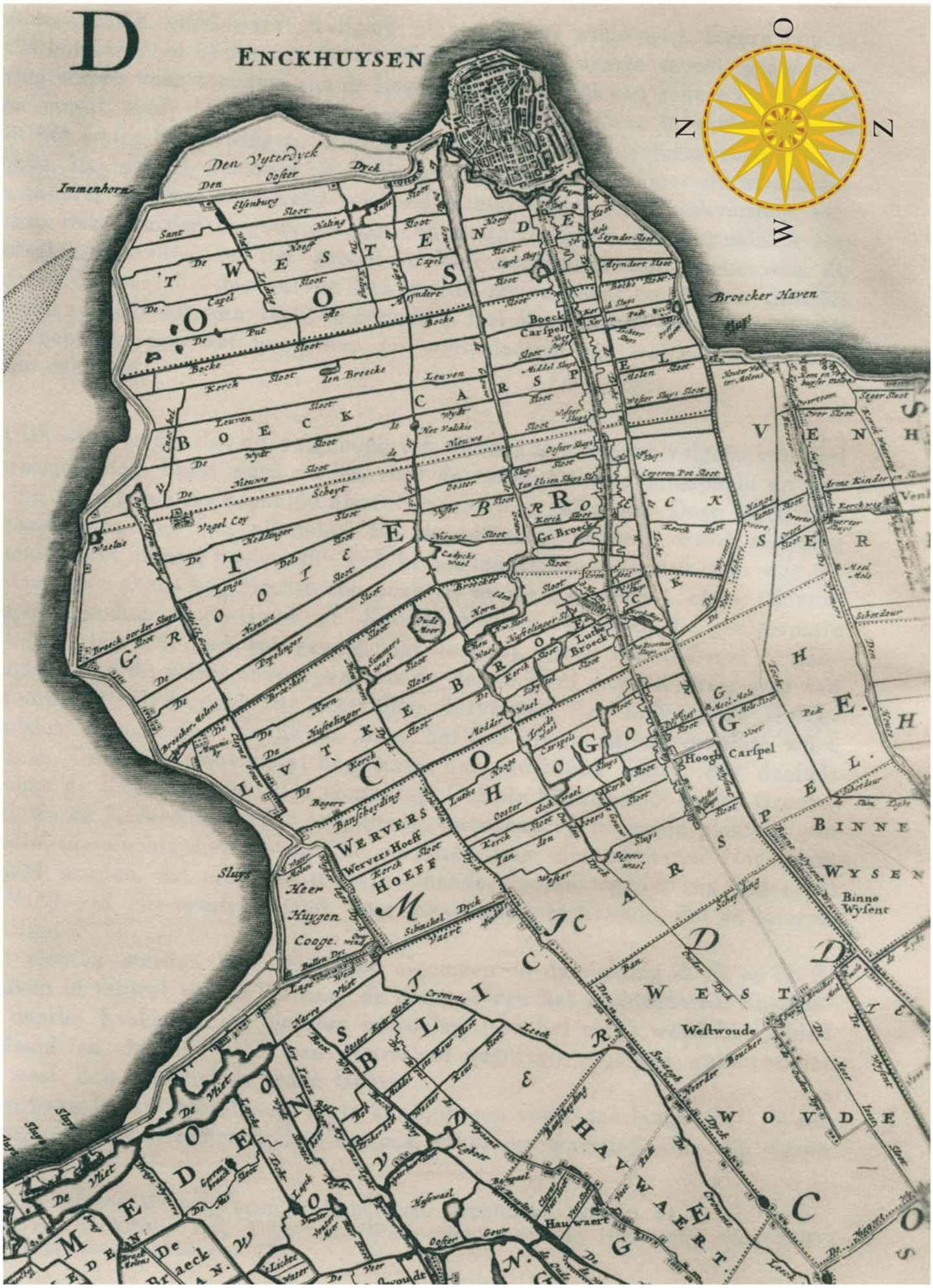

Provinciale ecologisch hoofdstructuur

Woongebied

Sportcomplex "op Andijk"

Glas- tuinbouwgebied

Fragment van de kaart van de Uitwaterende Sluizen 1682.
Op deze kaart is de fijnmazigheid van het slotenpatroon zichtbaar en met name de noord-zuid sloten.

Lay-out & druk: Drukkerij 't Venhuis bv - Hem

Productie: Februari 2009, 2e druk Oplage: 100 ex.